

Introducció prèvia

Quan estiguérem pensant aquesta xerrada en Nadal Pilar i jo, desitjàrem complementar les nostres aportacions, per tal de no fer una juxtaposició sense criteri, o per tal de no fer una separació per a nosaltres artificial entre Primària i Secundària.

Evitar una juxtaposició i procurar coordinar-nos crec que de partida és de desitjar per qualsevol que ho férem, però Primària i Secundària són com dos cartells que ens presenten i que generen l'expectativa de continguts diferents. I crec que no és el cas de l'orientació d'aquesta xerrada.

Sí que és cert que les i els nostres alumnes tenen edats molt diferents, també és cert que la relació amb les famílies (per eixes edats) es tradueix diferent, i el que és més important la fragmentació del temps i de les matèries és viscuda en Secundària d'una manera molt més determinant.

Però, tot i que eixos aspectes (i més que podríem dir) provoquen reflexions sobre condicionants diferents, no és el cas d'aquesta xerrada, que hem desitjat titular : ser mestra, fer escola.

Per tant la coordinació que Pilar i jo ens demanàrem, va ser la d'intentar fer el complement de les nostres aportacions. Hem reflexionat des de la nostra experiència. Pilar va escriure primer i em donà la pista de per on podria anar jo. Pilar va escriure sobre la presència del poder a l'escola i el poder que tenim en l'escola; també sobre la potència dels vincles per a possibilitar l'aprenentatge, i sobre el saber que volem fer present i potenciar en la nostra pràctica educativa. Darrere anava jo, i Pilar em va suggerir que el complement de la meua aportació podria estar en reflexionar sobre pràctiques que obren i entrebanquen el desig d'aprendre; també sobre la potència d'una relació de confiança en la meua pràctica educativa.

Amb tots eixos elements volem parlar de Ser mestra, fer escola, en aquesta xerrada.

PILAR

INMA

He fet una reflexió que vull compartir amb vosaltres sobre **PRÀCTIQUES QUE M'AJUDEN A OBRIR EL DESIG d'aprendre dels meus nanos i nanes en classe.**

Em sembla potent en primer lloc diferenciar el desig de la motivació.

La motivació parteix de la mestra, i és una estratègia per a dissimular un esforç, és el puré que la mare tritura per a que el fill o la filla mengi sense notar la verdura.

La motivació és una pràctica que de vegades obri el desig d'aprendre, però el que busca fonamentalment és que "es mengi la verdura" de forma agradable. Pense que és una bona pràctica, perquè la mestra té cura d'evitar l'avorriment i de facilitar l'esforç, això vol dir que té en compte al nano/a i també el valor del contingut, seguint el símil, té en compte el poder nutritiu d'eixa verdura.

Jo visc que obrir el desig, és un pas si no més enllà, vaig a dir que diferent a la motivació, perquè ix del nano i fa més fluït i natural l'esforç, moltes vegades sense necessitat de camuflar-lo en un joc, que podria ser el puré; i el que és més important acompanya el sentit d'allò que s'aprén.

Tot i tenint present que l'apertura del desig no és constant, ni lineal... per a mi durant el curs, el que és fonamental és que cada nano, cada nana, el major nombre de vegades possible durant el temps que compartim, pugui viure i sentir el desig d'aprendre.

Jo note que per a connectar amb aquest desig, hi ha unes condicions bàsiques que el possibiliten, que el faciliten, que l'acompanyen. Crec que aquestes condicions formen part de la nostra responsabilitat com a mestres. Crec que podem facilitar un entorn agradable i una relació de confiança i d'estima (que necessàriament inclou flexibilitat i respecte). A més, sentir-nos implicades en primera persona en allò que fem, en les activitats que proposem, i evidentment en allò sobre el que volem aprendre o saber més (tant nosaltres com elles i ells).

Jo detecte clarament que hi ha pràctiques i situacions que són un obstacle claríssim per a connectar amb el desig d'aprendre, per exemple, un obstacle són:

- L'avorriment en continguts i activitats repetitives. Eixos continguts que anem complicant progressivament des de tercer de primària, però que sonen a lo mateix, encara que un poc més difícil

perquè són més llargs, o amb paraules més específiques, o amb excepcions o complicacions de la norma... Eixes activitats que solen passar pel silenci, pel control de la presentació més que del contingut, per la còpia i l'aplicació... La repetició i la desimplicació crida a l'avorriment, i l'avorriment, jo crec que mata el desig.

- També el mata l'alienació d'allò que hem d'aprendre i d'allò que hem de fer. Parlar i sentir que fem el que ens manen, el que diu el llibre...)
- Evidentment , jo crec que també mata el desig d'aprendre la tensió en classe, una relació de poder...

Però m'interessa més aprofundir sobre les pràctiques que m'ajuden a connectar amb el desig d'aprendre, no tant com una fórmula segura, sinó com un camí que pot conduir-me a ell. Vull parlar de tres pràctiques, no perquè siguin les úniques, sinó perquè per a mi són molt significatives i formen part de la quotidianitat del meu ser mestra. Aquestes pràctiques són:

1. Assumir com a mestra, la responsabilitat de crear un entorn agradable, que acull el treball, la convivència. **M'agrada titular aquesta pràctica : SEDUIR**
2. Mantenir una escolta oberta a les propostes, inquietuds, potencialitats, dificultats, desigs... dels meus nanos i nanes. M'agrada titular aquesta pràctica: **VIURE DEMOCRÀTICAMENT.**
3. Aprendre i con viure en el marc del desenvolupament d'una relació de confiança mútua. M'agrada titular aquesta pràctica: **ENTREDOS.**

Crec que aquestes pràctiques conformen un camí que ajuda a connectar amb el desig d'aprendre, que ajuda a connectar amb el sentit d'aprendre, i tenen moltes maneres de mostrar-se, diverses propostes d'acció que les fan possibles, i que depenen de la mestra, de la classe, de l'escola... Jo vull compartir amb vosaltres algunes maneres en que les concrete i les visc, jo amb els meus nanos i nanes.

La primera pràctica de la que us parlava és:

1. **Assumir com a mestra, la responsabilitat de crear un entorn agradable, que acull el treball, la convivència. : SEDUIR**

Jo vull seduir als meus nanos i nanes potenciant un ambient en classe alegre i acollidor. Tinc en compte dos aspectes: El lloc on vivim i moments de convivència.

a. Respecte a la nostra classe:

M'importa molt que el lloc en el que vivim ens convida a estimar-lo com un lloc propi, i no sols de treball. Crec que no ajuda l'absència de decoració, o la decoració didàctica com a eix fonamental, o lo que per a mi és pitjor: la decoració decadent (que va trencant-se, a perdent color, o que era d'altre grup...).

Els propose al començament de curs, criteris que marquen la decoració de la "nostra casa", per exemple:

- ? No fer propaganda de ningú.
- ? Que estiga present la nostra vida (a través de fotos) i part del nostre treball (a través de murals de treball del projecte o de dibuixos voluntaris, per exemple)
- ? També és un criteri que la decoració ens aporte relaxació i estima per la natura.
- ? Ens aporte sentit de l'humor i alegria.
- ? Ens aporte consciència del món en què vivim i d'allò que volem que canvie, o que valorem

Tinc el costum de rebre un nou curs amb una part de l'aula ja decorada. M'agrada que siga una mostra d'acollida; poc a poc les altres parets van omplint-se i canviant en funció de la vida que compartim a l'aula.

b. L'altre aspecte que cuide per a crear un ambient acollidor, és possibilitar moments generadors d'un benestar que germina més enllà d'ells mateix.

M'importa molt crear moments lúdics que ens fan riure o somriure... A mi m'agrada ballar i cantar, i procure que al llarg del curs això aparega. Suppose que si fora graciosa contaria acudits, o contaria històries, o si fora bona cuinera els duria un pastís alguna vegada... Sent que allò important és viure moments lúdics junts.

En general els nanos i nanes sempre em sorprenden, com s'entreguen, i la potència de relació i de desinhibició que tenen uns pocs minuts.

També, si puc, m'agrada quedar-me en classe en temps de pati, i si elles i ells no volen baixar, doncs es queden. Jo faig feina, i aparente que vaig a la

meua, però amb somriures, mirades... em comuniquem, i de vegades donem entrada a alguna conversa.

M'agrada cuidar la presència de la festa i el joc, sé que viure eixos moments potencia una relació més desinhibida, més fluïda... Amb el grup que tinc ara, això s'ha traduït en que una vesprada al mes alternem celebració d'aniversaris i realització de jocs en el poliesportiu .

Per últim dir-vos que per a mi un dels processos més complets que vivim fora del temps de classe, però que reverteix molt en ell és EL TEATRE. M'agrada molt l'experiència de la responsabilitat, de l'esforç, de l'emoció col·lectiva. M'agrada eixa tensió que ens fa riure, "patir" un poc, i fins i tot que un enfado no enfade.

Després de SEDUIR, altra pràctica que crec que ajuda a la possibilitat de connectar amb el desig d'aprendre és

2.- Mantenir una escolta oberta a les propostes, inquietuds, potencialitats, dificultats... dels meus nanos i nanes. M'agrada anomenar-la: VIURE DEMOCRÀTICAMENT.

Em sembla important incidir en el verb **VIURE**.

En els col·les s'ha institucionalitzat una organització democràtica, tant pel que toca a les mestres (coordinació de cicles, coordinació de nivell, Comissió Pedagògica, Claustre, Consell escolar...) , com pel que toca als nanos i nanes (Consell de delegades i delegats, representants en consell escolar...). Aquesta organització roda sola, i moltes vegades com una càrrega afegida a allò que considerem important per a la vida que ens uneix. Es mostra moltes vegades amb reunions repetides (perquè el que s'aprova en cicle, es duu a Comissió Pedagògica, i d'allí a Claustre...) , reunions amb contingut burocràtic, aprovació de documents que es van a guardar al calaix, referència a normes de convivència de totes sabudes, decisions sobre 4 celebracions col·lectives al llarg del curs...

Creo que l'alternativa a esta burocratització de les conquestes democràtiques no està ni en la inèrcia, ni en el mal menor, ni en la seua absència... Jo la trobe en la potència del verb VIURE: sentir i saber que la participació no sols és possible sinó que també pot ser significativa per a la nostra vida en el col·le.

Me'n adone que viure democràticament connecta amb la implicació en primera persona en allò que vivim i aprenem en classe. Permet que el desig siga més possible, perquè et sents membre actiu d'allò que fem i volem.

Pense que viure democràticament, requereix de **l'escolta oberta de la mestra**, això per a mi suposa :Donar valor i fer visibles propostes, inquietuds, dificultats, desigs... sense les fronteres que passen pel filtre d'allò que se suposa que podem fer o aconseguir. Escolta oberta sobre tot allò que compartim: convivència, continguts, avaluació, horaris, organització... i compartir quin poder d'intervenció tenim, i com decidim la relació que establim entre tot allò i nosaltres.

Aquesta escolta oberta requereix comptar amb un cert atreviment i flexibilitat, que no és precisament el que afavoreix l'estructura escolar... però que tampoc ho fa impossible.

Pense que hi ha activitats que possibiliten aquesta pràctica de viure democràticament, per exemple:

? **Assemblees de classe** cuidades com un moment important de trobada del grup, en el que simplement parlar de problemes de convivència i de com ens sentim vivint-los ja és una mesura en si mateix per a intervenir en la seua millora.

Un moment important en el que decidim sobre aspectes del treball que ens importen, i sobre moments de relació que inventem . Assemblees que moltes vegades suposen acords que assumim important procurar fer possibles, o analitzar i entendre perquè no ho són.

? **Una altra manera de treballar i aprendre que ens ajuda a viure democràticament en classe són els Projectes de treball.** Aquesta és una forma de treballar i aprendre que ens col·loca en una relació en primera persona amb allò que volem aprendre, perquè ho decidim junts, ho construïm junts. Ens situa amb una responsabilitat individual i col·lectiva respecte del projecte, perquè allò que fem i aprenem ens afecta i ens importa individual i col·lectivament.

Per últim, després de parlar-vos de SEDUIR i de VIURE DEMOCRÀTICAMENT vull comentar altra pràctica fonamental per poder connectar amb el desig d'aprendre:

3.- Aprendre i convida en el marc del desenvolupament d'una relació de confiança mútua : m'agrada anomenar aquesta pràctica ENTREDOS, perquè és com es diu una associació de dones de Madrid, a la que jo estime, i perquè les relacions es construeixen i es sostenen entre dos persones.

Per a mi és prou evident que la confiança que un nano sent en ell mateix, sol ser reflex de la confiança que té la mestra en ell, de la mateixa manera que

un nano nota la confiança de sa mare en que aprendrà a parlar, a caminar, a menjar... i fins i tot la il·lusió i l'alegria mútua i sincera que senten els dos quan ho aconsegueix.

Jo observe que quan els meus nanos i nanes senten que confie en ells i elles, i que els tracte amb respecte i els escolte... M'ho agraeixen amb naturalitat i estima, i el que és més important, es creixen, donen més i fan més i millor.

La confiança necessita estima, però no és "caldo", no són bones formes o molta paciència i aguantar "carros i carretes"... per a mi, en una relació de confiança aflora la llibertat i la responsabilitat, així com la capacitat i la potencialitat que tots i totes tenim... i des d' eixe marc de confiança procure abordar els conflictes, les errades, les situacions a millorar...

He observat que per a fer possible una relació de confiança cada nano/a, així com jo mateix, necessita sentir-se reconegut i estimat per mi en singular i no sols com a membre del grup.

En la meua classe, algunes activitats que substenten aquesta pràctica són:

- ? Provoque una **entrevista formal individual** entre mi i cadascú d'elles i ells, entrevista de partida sobre aspectes del treball que ens uneix, però que sol donar més de si, per exemple:
 - o *Em va canviar la mirada respecte de Joaquín, perquè em va mostrar unes reflexions i una conversa que en classe no vaig ser capaç d'intuir.*
 - o *O també he pogut parlar amb Josep de la seua vida en casa, de les seues nits amb por...*

- ? **Altra activitat per a afavorir la confiança és que en l'autoavaluació trimestral m'escriuen, i jo també els escric.** Note que moltes vegades en el llenguatge escrit s'obrin amb més maduresa que en l'oral, en el que jo , si no em controle, marque més la línia de la conversa i de les observacions.

- ? **Altra activitat molt senzilla, però molt potent és acomiadar-me de cadascú d'ells/es alguns dies** quan se'n van, i fer alguna "brometa" personal (des de xocar les mans, o el regal d'una llepolia, o el record d'estudiar o llegir eixa vesprada...).

- ? **Provoque una trobada individual després d'algun incident,** fonamentalment si la meua resposta ha sigut vehement. M' és molt important no intervenir en els conflictes que poden sorgir sols des de l'enfado o la preocupació inicial que provoquen.

SEDUIR, VIURE DEMOCRÀTICAMENT I LA CONFIANÇA ENTRE DOS són pràctiques que jo visc com a possibilitats per connectar amb el desig d'aprendre dels meus nanos i nanes, i també del meu. Són pràctiques que tinc al meu abast, i que sé que tenen múltiples maneres de mostrar-se, perquè sé que les activitats que a mi ara em serveixen no són l'únic camí, fins i tot ni per a mi, perquè les activitats van canviant en funció del grup, del meu moment de vida, del col·le... però les pràctiques de les que parle, són un camí que emmarca d'una manera estable la seua potencialitat de connectar amb el desig d'aprendre, que és una de les joies que permet el creixement individual i col·lectiu, i un dels sentits d'educar.

Inma Coscollá Girona
(Gener 2009)